

उत्कम्पन (wie eben) n. das Erzittern SĪH. D. 71, 20.

उत्कम्पिन् (von उत्कम्प) adj. am Ende eines comp. mit dem Erzittern von — verbunden, erzittern machend: किमिदं हृदयोत्कम्पि मनो मम विधीदति R. 1, 74, 10.

उत्कर् (von कर्, किरति mit उद्) m. 1) was ausgegraben wird, Auswurf, Schutt: वेदेर्वा उत्कर्मुत्किरति AIT. BR. 6, 3. ÇAT. BR. 3, 6, 4, 6. 7, 4, 3. 5, 4, 26. 8, 7, 2, 16. 9, 1, 2, 34. चावालोत्कर्वावत्तरेण संचरः KĀTJ. ÇR. 1, 3, 42. 43. 2, 6, 12. 19. 22. 5, 3, 17. 20. ĀÇY. ÇR. 1, 1. 5, 3. GRHJASAMGR. 1, 53. ÇIKSHĀ 23. तृणपर्णोत्कर्पयुतं जलम् Suçr. 1, 170, 16. मूषिकोत्कर् Maulwurfs-haufen MṚĀKH. 47, 6. Vgl. आखूत्कर्. — 2) Haufen, Menge AK. 2, 5, 42. H. 1411. वस्त्रमाल्योत्कर् MBh. 14, 1762. केशरोत्कर्संमिश्रमशोकानामिवोत्कर्म् 3, 11150. कुसुमोत्कर् 1, 2856. INDR. 5, 6. R. 3, 13, 6. कामस्येव शरोत्करान् (कुर्वकान्) MBh. 3, 11590. शरोत्कर्: R. 6, 79, 38. अथ ते — शिरः — पातयामि लित्ति वेगादृष्टिः पोषूत्करानिव Staubwolken R. 3, 35, 30. पुष्पेणूत्कर् Ragh. ed. Calc. 1, 39. अर्करोत्कर्: KATHĀS. 25, 7. KĀT. 7. भित्तोत्कर् P. 3, 3, 30. Sch. am Ende eines adj. comp. f. घा R. 1, 77, 7. 3, 79, 27. — Vgl. आकर्, निकर्, संकर्.

उत्कारिका f. a sort of sweetmeat made with milk, treacle, and ghee (घृत) WILS. — Angeblich von उत्कर्; vgl. उत्कारिका.

उत्कर्णीय von उत्कर् (चतुर्थवर्षे) P. 4, 2, 90.

उत्कर्क (उद् + कर्) m. ein best. musicalisches Instrument H. 5, 86.

उत्कर्णा (उद् + कर्ण) adj. mit emporgerichteten Ohren: रथस्वनेोत्कर्णमृग Ragh. ed. Calc. 13, 11. (हस्ती) उत्कर्णातो गीतरसादिव KATHĀS. 12, 19. Im letzten Beispiel ist उत्कर्ण wohl als subst. aufgerichtete Ohren zu fassen.

उत्कर्तन (von कर्त्त mit उद्) n. das Ausschneiden Suçr. 1, 29, 3. देश-स्योत्कर्तनं कुर्यात् 2, 299, 20. 91, 14.

उत्कर्ष (von कर्ष mit उद्) 1) adj. prahlerisch: उत्कर्षं च वचो ऽनृतम् JĀGŪ. 3, 229 (v. l. उत्कर्षश्च). — 2) m. a) (Hinaufzug) Aufschwung, Zunahme, Zuwachs; Erhebung zu etwas Besserm; das Hervorragende, Vorwiegen, Vorrang AK. 3, 3, 11. 4, 40. H. 1506. निनीषुः कुलमुत्कर्षमधमानधमोस्त्यजेत् M. 4, 244. उत्कर्षोपायितः प्राप्ताः स्वैः स्वैर्भक्तिगुणैः शुभैः 9, 24. MBh. 14, 1012. शतं शतं तयोत्कर्षो द्रोणे द्रोणे प्रकीर्तितः Suçr. 2, 96, 2. गुणोत्कर्ष R. 1, 24, 19. Suçr. 1, 44, 12. 148, 9. 274, 16. 18. 2, 74, 15. 188, 16. 266, 5. PĀNĀT. 80, 7. HIT. 52, 9. 91, 19. VID. 215. SĪH. D. 8, 3. 329, 10. KATHĀS. 25, 158. 26, 250. उत्कर्षं पुपुषुर्गुणाः Ragh. 4, 11. परोत्कर्षसंभाव-नया मेदा निषूदितः PRAB. 88, 9. उत्कर्षः स च धन्विना यदिषवः सिध्यति लक्ष्ये चले ÇĀK. 38. MĀND. UP. 10. ज्ञात्युत्कर्षं JĀGŪ. 1, 96. स्थानवयसोः P. 4, 1, 165. Sch. द्विवह्नुनामैकोत्कर्षे beim Hervorragende eines über Zweie und Viele Vop. 7, 48. उत्कर्षोपकर्षात् Suçr. 1, 153, 15. 169, 16. Vgl. अपकर्ष, wo noch andere Beispiele zu finden sind. — b) Selbstüberhebung, Prahlerei JĀGŪ. 3, 229, v. l. — Das gerund. उत्कर्षम् s. u. कर्ष.

उत्कर्षक (wie eben) adj. subst. hinaufziehend, hebend (übertr.): काव्यस्योत्कर्षका उच्यते SĪH. D. 8, 6. — Vgl. अपकर्षक.

उत्कर्षणा (wie eben) n. das Hinaufziehen: स्फाटिकं स्थलमासाद्य जल-नित्यमिशङ्कया । स्ववस्त्रोत्कर्षणं राज्ञा कृतवान् MBh. 2, 1665. उत्कर्षणा-प्रकर्षणा (des Embryo) Suçr. 2, 91, 13.

उत्कर्षितं adj. von उत्कर्ष gaṇa तारकादि zu P. 5, 2, 36.

उत्कल m. 1) pl. N. eines Volkes, Bewohner von Orissa (ओड़), TRIK. 2, 1, 11. MBh. 7, 122. R. 4, 44, 14. 40, 25, v. l. VARĀH. BṚH. S. in Verz. d. B. H. No. 849 (14). RAGH. 4, 38. VP. 186. COLEBR. Misc. Ess. II, 179. der Ursprung des Volkes wird auf उत्कल, einen Sohn Sudjuma's, zurückgeführt HARIV. 631. fg. VP. 380. — 2) Vogelsteller. — 3) Lastträger (m. f. n.) ÇABDAM. im ÇKDR.

उत्कलाप (उद् + कल्) adj. mit emporgehobenem (und ausgebreitetem) Schweife (vom Pfau) RAGH. 16, 64. MṚĀKH. 76, 3. Davon denom. उत्कलाप्यु den Pfau ein Rad schlagen lassen, übertr. Jmd stolz sein heissen, Jmds Verdienste anerkennen, einen Dank abstellen (?): वपे सर्वे विद्या-पारे गताः । तदुपाध्यायमुत्कलापयित्वा स्वदेशे गच्छाम । तथैवं क्रियतामि-त्युक्ता ब्राह्मणा उपाध्यायमुत्कलापयित्वा नुज्ञो लब्ध्वा पुस्तकानि नीत्वा प्र-चलिताः PĀNĀT. 244, 24. fgg.

उत्कलि (v. l. उत्खरिन्) m. N. einer Gottheit LALIT. 267.

उत्कलिका f. 1) Sehnsucht, wehmüthige Erinnerung AK. 1, 1, 2, 29. TRIK. 3, 3, 6. H. 314. an. 4, 4. MED. k. 177. HĀR. 230. ज्ञाता नोत्कलिका AMAR. 78. तत्तदुत्कलिकाभृता (मनसा) KATHĀS. 22, 105. — 2) Zärtlichkeiten, Tändeleien von Verliebten (हेला) TRIK. H. an. MED. — 3) Knospe TRIK. 2, 4, 4. H. an. MED. — 4) Welle TRIK. 3, 3, 6. H. 1075. H. an. MED. HĀR. — Wird von कल् mit उद् abgeleitet; vgl. उत्कलित, कलिका.

उत्कलिकाप्राप (उ + प्रा) von zusammengesetzten Wörtern strotzende Prosa COLEBR. Misc. Ess. II, 133.

उत्कलित adj. 1) gedeihend. — 2) sehnüchtig DHAR. im ÇKDR. — 3) mit Knospen bedeckt: अलिङ्गितस्तिलक उत्कलितो विभाति ad KUMĀRAS. 3, 26. उत्कलित (sic) PĀNĀT. 184, 18. — Vgl. उत्कलिका.

उत्कषण (von कष् mit उद्) n. das Aufreißen, Durchziehen (des Pfluges): सीरोत्कषणसुरभिनेत्रम् MECH. 16.

उत्काका f. eine Kuh, die jedes Jahr kalbt ÇABDAK. im ÇKDR.

उत्काकुद (उद् + काकुद) adj. P. 5, 4, 148.

उत्काप् (von उत्क), उत्कापते zur Erkl. von उत्सुकाप् Sch. zu BHATṬ. 5, 74.

उत्कारं (von कर्, किरति mit उद्) m. das Schwingen oder Aufspeichern von Korn P. 3, 3, 30. AK. 3, 3, 36.

उत्कारिका (wie eben) f. warmer Umschlag, Breiumschlag Suçr. 1, 168, 8. 2, 6, 5. 8, 16. 38, 20. 72, 9. 88, 2. 134, 20. 291, 18.

उत्कालित s. उत्कलित 3.

उत्काशन (von काष् mit उद्) n. das Befehlen VJUTP. 76.

उत्कास m. N. pr. eines Mannes gaṇa यस्कादि zu P. 2, 4, 63.

उत्कासन (von काष् mit उद्) n. das Aushusten, Räuspern Suçr. 1, 84, 14. 100, 5.

उत्कार (von कर्, किरति mit उद्) adj. aufhäufend: पुष्पेणूत्कर्-वति: RAGH. 1, 38. अत्यन्तहिमोत्कारानिल KUMĀRAS. 5, 26. तीरमन्दारकु-सुमोत्कारवीचि 6, 5.

उत्कील m. N. pr. Lesart der Erklärer zu VS. 11, 49. 18, 75 für अत्कील.

उत्कुञ्चिका oder उत्कुञ्चिता f. N. einer Pflanze, Nigella indica Roxb., RATNAM. bei WILS.

उत्कुट adj. = उत्तान HĀR. 193. उत्कुटक ausgestreckt, aufrecht: उ-